

บทที่ 1

บทนำ

อำนาจอธิปไตยของปวงชนตามหลักการของการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย สามารถแสดงออกได้หลายวิธี อาทิ การออกเสียงเลือกตั้ง (election) การออกเสียงประชามติ (referendum) การเสนอร่างกฎหมาย (initiative) การถอดถอน (recall) หรือการให้ประชาชนตัดสินปัญหาสำคัญของชาติ (plebiscite) เป็นต้น¹ วิธีการเหล่านี้ ที่เรากันเคยมากที่สุด คือ การออกเสียงเลือกตั้ง ตลอดระยะเวลา 60 ปีที่ผ่านมา คือตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อ 24 มิถุนายน 2475 กระบวนการรูปแบบ เนื้อหาได้มีการพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสาระของประชาธิปไตยมาตลอด บางครั้งมีการสะดุดหยุดลงจากการปฏิวัติรัฐประหาร ทำให้การพัฒนาประชาธิปไตยในภาพรวมของประเทศมีปัญหาดูไม่เรียบร้อยราบรื่นเท่าที่ควร เราให้ความสำคัญกับรูปแบบการปกครองประชาธิปไตยในระดับชาติ จากผลของการเรียนรู้เลียนแบบการปกครองแบบประเทศตะวันตก เราพัฒนาประชาธิปไตยจากการตัดตอนทาบกิ่งพันธุ์ไม้พันธุ์ดี ฉีดยาและเร่งปุ๋ยเพื่อที่จะให้ลูกตกและโตหวานหอมอร่อยดังที่เขาเป็นกันอยู่ แต่ไม่ได้ให้ความสำคัญเท่าที่ควรแก่การเพาะเมล็ดพันธุ์ที่ดี การเตรียมดินที่ถูกวิธีการศึกษาสภาพดิน น้ำ พันธุ์ อากาศ สิ่งแวดล้อมและมลภาวะ ที่เปรียบเทียบเช่นนี้เพื่อพยายามที่จะชี้ให้เห็นว่า การปกครองในระดับหมู่บ้านของไทยที่เราใช้กันมีมาตั้งแต่ พ.ศ. 2457 ในสมัยรัชกาลที่ 5 นั้น เป็นเมล็ดพันธุ์ที่ดีของไทยแท้ ๆ เป็นประชาธิปไตยแบบของไทย ที่ได้ลงหลักปักฐานมานานก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เหมาะสมกับสภาพดินฟ้าอากาศของเมืองไทย เป็นต้นพันธุ์ที่เหมาะสมที่ปลูกอยู่ในพื้นที่ 6 หมื่นกว่าหมู่บ้าน 6 พันกว่าตำบลทั่วประเทศ เป็นพื้นฐานในการปกครองของคนไทยกว่าร้อยละ 85 ของประชากรคนไทยทั้งหมด หากไม่นับรวมการปกครองท้องถิ่น

ผู้ใหญ่ว่างต่างหากที่เป็นผู้ทำหน้าที่ปกครองประชาชนส่วนใหญ่ทั้งประเทศอย่างแท้จริง สมาชิกสภาท้องถิ่น สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งข้าราชการทุกกระทรวง ทบวง กรม ล้วนแล้วแต่เป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและควบคุมการปฏิบัติงานปกครองเท่านั้น นักปกครองท้องถิ่นผู้ปกครองคุ้มครองดูแลทุกข์สุข เป็นตัวแทนของประชาชนที่แท้จริงและเป็นตัวแทนของราชการในการดำเนินงานเพื่อความสุขความเจริญ ถ้าไม่นับเขตการปกครองท้องถิ่นแล้วจะเป็นใครไม่ได้นอกจาก "ผู้ใหญ่ว่าง" พฤติกรรมการได้รับการเลือกตั้งมาการดำรงคงอยู่ การตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งผู้ใหญ่ว่าง จึงเป็นสิ่งบอกเหตุถึง

¹อานนท์ อาภาภิรม, รัฐศาสตร์เบื้องต้น (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2528), หน้า 44-46.

ประชาธิปไตยของคนไทย แบบไทยแท้ ตามนิสัยใจของคนไทยได้มีการพัฒนาไปสู่สากลแล้วหรือยัง และถึงเวลาแล้วหรือยังที่เราจะหวนมาศึกษาและพัฒนาประชาธิปไตยตามแบบไทยแท้ๆ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้านซึ่งเป็นรากฐานของประเทศชาติที่แท้จริง

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นพนักงานฝ่ายปกครองที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ซึ่งมีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน สืบสาวไปจนถึงแผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ และสืบเนื่องยาวนานมาจนปัจจุบัน งานของกำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นงานดูแลทุกข์สุขของประชาชน จึงมีภาระกิจและขอบข่ายกว้างขวาง ไม่เพียงแต่ต้องรับผิดชอบงานของกระทรวงมหาดไทยเท่านั้น แต่ยังต้องรับผิดชอบงานของทุกกระทรวง ทบวง กรม ที่นำลงไปปฏิบัติในตำบลหมู่บ้าน จึงเป็นส่วนสำคัญให้งานของทางราชการ บรรลุเป้าหมายในทางปฏิบัติ² การดำเนินงานมีกฎหมายที่เป็นแม่บท คือ พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และมีระเบียบกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในชนบทอีกประมาณ 60 ฉบับ

การเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านได้เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกอย่างเป็นทางการ ในปี พ.ศ. 2435 (ร.ศ. 111) จากหลักฐานรายงานเรื่องการจัดตั้งผู้ใหญ่บ้านกำนันคราวแรก ของหลวงเทศาจิตรวิจารณ์ (เส็ง วิริยะศิริ) ที่ทูลถวายรายงานถึง สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ขณะนั้น ดังนี้

"การที่โปรดเกล้าฯ ให้ข้าพระพุทธเจ้าไปจัดตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คราวนี้นับว่าเป็นพระเดชพระคุณมาก และเป็นเรื่องที่ข้าพระพุทธเจ้าชอบ เพราะเป็นของใหม่ที่ยังไม่เคยมีใครจัดในเมืองเราเป็นของแรกตั้งขึ้นโดยยังไม่มีแบบแผนแต่ได้ฝ่าพระบาททรงทราบอยู่แล้วว่า ข้าพระพุทธเจ้าเป็นคนชอบสิ่งที่จะตั้งขึ้นใหม่ประดิษฐ์ขึ้นใหม่ ความรู้ของข้าพระพุทธเจ้าในขั้นนี้มีแต่เพียงที่ได้ไปเห็นมาแล้วตามหัวเมืองทั้งชั้นในชั้นนอกและเมืองประเทศราช ว่าของเก่าเขามีอะไรอยู่บ้างการที่จัดใหม่คราวนี้ ข้าพระพุทธเจ้าเห็นด้วยเกล้า ๆ ว่าควรพยายามจัดอนุโลมให้ละม้ายคล้ายคลึงกับของเก่า เท่าที่ทำได้ ซึ่งเห็นด้วยเกล้าฯว่าจะประโยชน์มากกว่า เพราะราษฎรและคนชั้นเก่า ๆ อาจจะเข้าใจได้ทันทีจะทำให้สะดวกแก่การปกครอง และคงพอพระทัยเพราะทราบเกล้าฯ อยู่ว่าทรงโปรดของเก่า ๆ วันตั้งต้นที่ออกไปจัดการ ข้าพระพุทธเจ้าได้ขอให้ขุนวรกิจ

²กรมการปกครอง, สมุดคู่มือกำนันผู้ใหญ่บ้าน (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2531), หน้า 2.

¹เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยพระองค์แรก (1 เมษายน 2435 - 7 สิงหาคม 2458).

พิศาลฯ หลวงพลฯ ผู้เป็นกรรมการผู้ใหญ่บ้านและเป็นนายแขวงตำบลที่จะจัดใหม่อยู่แล้ว 1 ไปกับข้าพระพุทธเจ้าแล้วข้าพระพุทธเจ้า ออกไปจัดทางหมู่บ้านใกล้เคียงบางปะอินเป็นครั้งแรก แล้วก็จัดทำต่อไปอย่างเดียวกันในชั้นต้นทำบัญชีสำมะโนครัวบ้านที่จะจัดเป็นหมู่บ้านและตำบลก่อน เสร็จแล้วจึงลงมือจัดการตั้งผู้ใหญ่บ้านกำนันต่อไป คือไปจัดรวมครัวที่เป็นเจ้าของบ้านใกล้เคียงติดต่อกันราว 10 เจ้าของ เจ้าของหนึ่งมีเรือนก็หลังก็ตาม รวมเข้าเป็นหมู่บ้านแล้วเชิญเจ้าของบ้านมาประชุมกันในวัดพร้อมด้วยราษฎรอื่น ๆ เมื่อถามทราบว่าใครผู้ใดเป็นเจ้าของบ้านแล้วก็ให้มารวมกันขอให้เลือกกันในหมู่ของเขาที่มาประชุมว่าควรจะให้ใครเป็น "ผู้ใหญ่บ้าน" สังเกตดูเขาตริตรองกันมาก ชุบชิบปรึกษาหารือกันเห็นจะเป็นด้วยเรื่องเกรงใจกัน แต่ในที่สุดก็ได้ความเห็นโดยมากกว่าใครในพวกของเขาที่มาประชุมนั้นควรจะเป็นผู้ใหญ่บ้าน แล้วข้าพระพุทธเจ้าก็เขียนใบตั้งชั่วคราวให้เขาถือไว้จนกว่าจะได้มีหมายเลือกตั้งออกให้ใหม่จามทางราชการ"

เราจะเห็นได้ว่าการก่อกำเนิดการเป็นผู้ใหญ่บ้านขึ้นมานั้น สอดคล้องกับแนววิถีชีวิตประชาธิปไตยในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมและการใช้เสียงข้างมากในการตัดสินใจ และในกรณีเดียวกันการเป็นผู้ใหญ่บ้านนอกจากจะได้รับความเห็นชอบ จากประชาชนของหมู่บ้านแล้ว การที่ทางราชการไปเป็นสักขีพยานไปจัดดำเนินการให้มีการประชุม ถึงแม้จะไม่ได้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้านกับเขาแต่การที่เป็นผู้รับรองโดยการออกหมายตั้ง ถือเป็นผู้คนกึ่งราชการ ในส่วนหนึ่งภาคหนึ่งเป็นตัวแทนของประชาชน ในส่วนหนึ่งอีกภาคหนึ่งเป็นคนที่ทางราชการให้การยอมรับแต่งตั้งไว้เพื่อประสานงานกับประชาชน

แม้ว่าปัจจุบันกระบวนการและวิธีการเลือกจะไม่เปลี่ยนไป มากกว่าการประชุมและให้ประชาชนเลือก แต่การออกเป็น พ.ร.บ. มีกฎหมายระเบียบแบบแผน ข้อบังคับในเรื่องต่าง ๆ เช่น เรื่องคุณวุฒิ คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้ามต่าง ๆ ตลอดจนภาระหน้าที่ตามกฎหมาย และกิจกรรมการดำเนินงานในปัจจุบันทำให้ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน เป็นตำแหน่งที่ประชาชนเริ่มเห็นความเกี่ยวพันกับอำนาจผลประโยชน์ได้เสียของประชาชนเองและของหมู่บ้านโดยส่วนรวม การเลือกผู้ใหญ่บ้านจึงมีกิจกรรมทางการเมืองเข้ามาก้าวกายและแทรกแซง หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่าง เช่น การหาเสียง การประชาสัมพันธ์ การจ้างวาน ผลประโยชน์ การพนันขั้นต่อ เป็นต้น ล้วนแล้วแต่ทำให้พฤติกรรมของประชาชนในการเลือกผู้นำในชุมชนระดับหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงไป

หนึ่งร้อยปีที่ผ่านมามาสภาพเศรษฐกิจสังคมการเมืองการปกครองได้หมุนเวียนปรับเปลี่ยนไปอย่างมากแต่ลักษณะการปกครองซึ่งเป็นหลักใหญ่ถือการมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ปกครอง และเป็นตัวแทนราษฎรยังคงเหมือนเดิม ในขณะเดียวกันได้มีการเพิ่มเติมขยายขอบเขต และกำหนดบุคลากรในการบริหารการปกครองเพิ่มขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ เช่น คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) คณะกรรมการหมู่บ้าน อพป. ผู้ทรงคุณวุฒิสภาตำบลประจำหมู่บ้าน คณะกรรมการวัด คณะกรรมการโรงเรียน ประธานกลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านการเกษตร กลุ่มยุวเกษตรกร ศูนย์สงเคราะห์ประจำหมู่บ้าน กลุ่มมวลชนต่าง ๆ เช่น ลูกเสือชาวบ้าน (ลส.ชบ.) ไทยอาสาป้องกัน

ชาติ (ทสปช.) กองทุนเพื่อความมั่นคงของชาติ (กนช.) ตลอดจนมีหน่วยงานที่ขยายตัวลงไปมีบทบาทในระดับหมู่บ้านและตำบล เช่น พัฒนาการ เกษตรตำบล สาธารณสุขประจำตำบล ครู มีศูนย์ต่าง ๆ ที่ขยายบทบาทลงสู่หมู่บ้าน อาทิเช่น ศูนย์เพาะชำกล้าไม้ ศูนย์ป้องกันและปราบศัตรูพืชศูนย์ขยายพันธุ์ปศุสัตว์ ศูนย์การประมง ศูนย์การเกษตรต่าง ๆ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของประชาชนมากขึ้นใกล้ชิดขึ้น จนบางครั้งสามารถชี้นำต่อการคิดและตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตัวผู้ใหญ่บ้าน และมีอิทธิพลโดยตรงต่อการเสนอตัวเข้ารับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านของผู้สมัคร

คำตอบแทนและสวัสดิการต่าง ๆ ที่ทางราชการให้สิทธิและความคุ้มครองต่าง ๆ ที่ผู้ใหญ่บ้านจะได้รับก็เป็นปัจจัยหนึ่ง ที่ทำให้ผู้ที่เข้ารับเลือกใช้ในการตัดสินใจสมัคร ญาติ ศักดิ์ศรี บารมี ความเชื่อถือ ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งของการตัดสินใจของประชาชน ความเจริญของชุมชน ความหนาแน่นของประชากร วุฒิการศึกษา สภาวะทางเศรษฐกิจ การเคลื่อนย้ายของประชากร การแข่งขัน ผลประโยชน์เป็นปัจจัยอีกด้านหนึ่งของการคิดคำนึงและตัดสินใจ บุคลิกภาพ คุณลักษณะของผู้สมัคร ประวัติ อายุตัว ชื่อเสียง วงศ์ตระกูล ความเสียสละ ความรู้ความสามารถ ก็เป็นปัจจัยหนึ่งของการตัดสินใจการครอบงำ การชี้นำของกลุ่มอำนาจ กลุ่มอิทธิพล เช่น ใครให้ความคุ้มครอง ดูแลอุปถัมภ์เกื้อกูล ล้วนแล้วแต่สร้างบทบาทและเบี่ยงเบนพฤติกรรมของประชาชนได้เสมอ และที่ขาดไม่ได้ที่ทำให้พฤติกรรมของการตัดสินใจเลือกผู้นำ ในระบอบประชาธิปไตยในระดับหมู่บ้านผิดเพี้ยนไปจากหลักการและความถูกต้องนั้นก็คือ เงินและผลประโยชน์ตอบแทนโดยตรงต่อการตัดสินใจใส่คะแนนลงในหีบบัตร

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยเรื่องนี้มีดังต่อไปนี้

1. การเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดนครนายก จำกัดขอบเขตไว้เฉพาะในปี 2535 โดยกำหนดกลุ่มประชากรคือ จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านที่มีการเลือกตั้งในท้องที่ 4 อำเภอ รวม 33 หมู่บ้าน ผู้มีสิทธิ 12,778 คน
2. หมู่บ้านเป้าหมายต้องเป็นหมู่บ้านที่มีผู้สมัครแข่งขันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
3. การสุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มแบบใช้ความน่าจะเป็น (probability sampling) ให้ได้จำนวนตัวอย่างที่ความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มร้อยละ 5

สมมุติฐานในการวิจัย

สภาพสังคมหมู่บ้านในชนบทของจังหวัดนครนายกมีสภาพแวดล้อมในลักษณะชนบท คล้ายคลึงกับหมู่บ้านทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีการใช้ภาษาท้องถิ่นอีสาน มีสภาพสังคม หมู่บ้านเป็นกลุ่มก้อนมีลักษณะพึ่งพาอาศัยกัน มีความใกล้ชิดกันในหมู่เครือญาติ แต่จาก ลักษณะภูมิประเทศที่อยู่ไม่ห่างจากกรุงเทพมหานคร เมืองที่เป็นศูนย์กลางความเจริญทางสังคม และความเจริญทางด้านข้อมูลข่าวสารในปัจจุบัน การแข่งขันและการแสวงหาผลประโยชน์ การ แลกเปลี่ยนผลประโยชน์ได้หลังไหลเข้ามาสู่ความรู้สึกนึกคิดและการตัดสินใจ ในการเลือก ผู้นำ ในระดับหมู่บ้านของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตยที่ใกล้ชิดตัวมากที่สุด คือ การเลือกตั้งผู้ ใหญ่บ้าน ทำให้เกิดความสงสัยในกิจกรรมการเลือกตั้งของประชาชน เป็นที่มาในการกำหนด สมมุติฐานที่ต้องการคำตอบในปัจจัยหลักสามประการว่าลำดับความสำคัญในประเด็นใด ที่มีผล ต่อการตัดสินใจของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดนครนายก โดยได้ตั้ง สมมุติฐานไว้ดังนี้

“ปัจจัยสำคัญที่สุดที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งของผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดนครนายก เรียงลำดับความสำคัญดังนี้ คือ

1. ความผูกพันทางด้านเครือญาติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง
2. ความมีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูลของผู้สมัครรับเลือกตั้ง
3. คุณสมบัติทางด้านความรู้ความสามารถของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์สำคัญของการวิจัยเรื่องนี้มี 2 ประการ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของประชาชนในเขตจังหวัดนครนายกในการตัดสินใจเลือกผู้ นำตามระบอบประชาธิปไตย ในระดับที่ใกล้ชิดตัวมากที่สุดว่า กลุ่มปัจจัยใดเป็นปัจจัยหลัก ปัจจัยใด เป็นปัจจัยรองลงมา
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบค่าตัวแปรต่างๆ อันได้แก่ ความรู้ อายุ ประสบการณ์ ฯลฯ ของกลุ่มประชากรเป้าหมายว่ามีผลอย่างไรต่อการตัดสินใจเลือกผู้ใหญ่บ้าน โดยเฉพาะระบบ เครือญาติในสังคมในเขตจังหวัดนครนายกความผูกพันการช่วยเหลือเกื้อกูลคุณความดี นำหนัก การตัดสินใจ ขึ้นอยู่กับปัจจัยอะไรเป็นหลัก

นิยามศัพท์สำคัญ

ในการวิจัยเรื่องนี้มีศัพท์สำคัญที่ปรากฏในทางทฤษฎี วัตถุประสงค์ของการวิจัย และ สมมุติฐานซึ่งบางคำมีความหมายเฉพาะควรแก่การทำความเข้าใจที่ตรงกัน ดังต่อไปนี้

ระบบเครือญาติ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นญาติพี่น้อง
 กลุ่มญาติพี่น้องที่มีที่อยู่อาศัยร่วมกัน หมายถึง กลุ่มญาติพี่น้องที่มาอยู่ร่วมกันเป็น
 ครอบครัวประเภทต่าง ๆ

กลุ่มญาติพี่น้องร่วมสายโลหิต หมายถึง กลุ่มญาติที่สมาชิกของกลุ่มผูกพันกันด้วย
 สายโลหิตเป็นหลัก

กลุ่มญาติพี่น้องประนีประนอม หมายถึง กลุ่มญาติที่มารวมกันโดยอาศัยทั้งหลักการ
 เลือกที่อยู่หรือการตั้งฐานบ้านเรือนและหลักการสืบเชื้อสายร่วมกัน

กลุ่มเครือญาติ หมายถึง กลุ่มญาติสนิทที่นับลำดับญาติด้วยสายสกุลไม่ว่าจะเป็นฝ่าย
 บิดา หรือฝ่ายมารดา

โคตรตระกูล หมายถึง กลุ่มเครือญาติซึ่งรวมตัวกันขึ้นมาโดยหลักการตั้งถิ่นฐานบ้าน
 เรือน (rule of residence) และหลักของการสืบเชื้อสาย

พฤติกรรม หมายถึง การกระทำที่ประชาชนในหมู่บ้านที่เป็นตัวอย่างการวิจัยแสดง
 ออกในการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน

การเลือกตั้ง หมายถึง วิธีการที่เปิดโอกาสให้ราษฎรได้มีส่วนในการเลือกสรรและ
 กำหนดตัวเจ้าหน้าที่ที่จะมาบริหารงานหมู่บ้าน

การเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน หมายถึง การเลือกตั้งตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่า
 ด้วยการเลือกผู้ใหญ่บ้าน ปี 2535

การเข้าร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่กระทำโดยสมัครใจซึ่งสมาชิก
 ทั้งหลายที่อยู่ในหมู่บ้านได้มีส่วนกระทำร่วมกันในการที่จะเลือกผู้ใหญ่บ้านของตน การกระทำนั้น
 อาจจะกระทำโดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้

การช่วยเหลือเกื้อกูล หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านได้
 แสดงออกเป็นที่ล่งรู้กันโดยทั่วไปของราษฎรในหมู่บ้าน โดยทำเป็นลักษณะนิสัยประจำตัว
 อาทิ เช่น ให้อาศัยรถยนต์ ให้ยืมเงิน ให้ยืมเครื่องมือเครื่องใช้ในการเกษตร ขอแรงลงแขกเกี่ยว
 ข้าว ช่วยแรงในการสร้างศาลาที่พัก สิ่งสาธารณประโยชน์ บริจาคทรัพย์เพื่อบูรณะปฏิสังขรณ์
 วัด โรงเรียน สถานที่สาธารณะต่างๆ ของหมู่บ้าน ช่วยเป็นนายหน้า นายประกันช่วยไถ่เกลียด
 กรณีพิพาทช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน โดยไม่มีค่าตอบแทนเป็นตัว
 เงินดังเช่นการขาย ชื่อ หรือบริการทั่วไป

ความรู้ความสามารถ หมายถึง คุณสมบัติเฉพาะตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน
 เกี่ยวกับด้านการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นสายสามัญศึกษาหรือทางด้านการบวชเรียนมาก่อน เคย
 ผ่านการอบรมด้านวิชาการวิชาชีพในระดับต่าง ๆ รวมถึงตลอดถึงความรู้ความเข้าใจเหตุการณ์
 สถานการณ์ของข่าวสารบ้านเมืองเหตุการณ์ปัจจุบัน สนใจเอาใจใส่ต่อข่าวสารและชอบแสดง
 ออกในการพูดคุย แสดงความคิดเห็นเป็นประจำต่อบุคคล กลุ่มหรือชุมชนในหมู่บ้าน มีความ
 สามารถในการติดต่อพูดคุยหรือพบปะ ขอความช่วยเหลือสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของทางราช

การ เช่น เกษตรตำบล พัฒนาการประจำตำบล ปลัดอำเภอ ครู รวมตลอดถึงข้าราชการที่อำเภอมีความสามารถในการพบปะ เข้าพบตัวแทนราษฎร เช่น ส.จ. ส.ส. พ่อค้า คหบดี ได้รับความเชื่อถือในการเลือกให้เป็นผู้นำ ในการฝึกอบรมต่าง ๆ เช่น เป็นประธานรุ่นลูกเสือชาวบ้าน ประธานฝ่ายต่าง ๆ ในหมู่บ้าน อปป. เป็นประธานคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) เป็นหัวหน้าชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) ฯลฯ รวมทั้งได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในหมู่บ้าน เช่น เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิสภาตำบลประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ประธานชมรมประธานกลุ่มต่าง ๆ ใน หมู่บ้าน

ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หมายถึง ผู้ที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 12 แห่ง พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 9 พ.ศ. 2535 ที่ได้รับการเสนอชื่อหรือเสนอตัวเข้ารับการแข่งขัน ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านลงคะแนนเลือกในวันเลือกตั้ง

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หมายถึง ราษฎรในหมู่บ้านที่มีชื่ออยู่ในประกาศบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน ตามแบบ ผ.ญ.2 ที่อำเภอได้จัดทำขึ้นใช้ในการเลือกตั้งของแต่ละหมู่บ้าน

หน่วยเลือกตั้ง หมายถึง สถานที่ที่อำเภอกำหนดขึ้นและประกาศไว้ในแบบ ผ.ญ.1 เพื่อให้ประชาชนไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านของหมู่บ้านนั้น ๆ

ตัวแทนผู้สมัครหรือห้วคะแนน หมายถึง บุคคลที่ผู้เสนอตัวเข้าสมัครแข่งขันเป็นผู้ใหญ่บ้าน ใช้จางวานขอร้องโดยมีค่าตอบแทนหรือไม่ก็ได้ ตลอดจนคนรู้จักญาติพี่น้องที่ส่งเสริม สนับสนุนช่วยเหลือโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนใด ๆ แต่มีความเคลื่อนไหวแสดงออก ในทางที่จะส่งเสริมให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้าน

การใช้เงินซื้อเสียง หมายถึง กิจกรรมหรือการกระทำใด ๆ เช่น การใช้จ่ายเงิน เลี้ยงดู แจกเงิน แจกสิ่งของ โดยเฉพาะเจาะจงเพื่อตอบแทนให้แก่ ผู้ที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน รวมตลอดถึงการให้คำมั่นสัญญาว่า จะให้เงินสิ่งของหากได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้านโดยการใช้จ่ายนั้นเป็นการจ่ายให้เฉพาะตัวแต่ละคน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยเรื่องนี้ น่าจะอำนวยประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ทำให้ทราบพฤติกรรมอันเป็นภาพรวมของกลุ่มประชากรวิจัย ถึงความผูกพันสัมพันธ์ในการตัดสินใจเลือกผู้นำของตนตามระบอบประชาธิปไตยที่ใกล้ชิดมากที่สุด รวมทั้งการคาดหวังในตัวบุคคลที่ประชาชนต้องการให้เป็นผู้ใหญ่บ้านของเขา

2. เพื่อใช้ในการวิเคราะห์สภาพความเป็นจริงในสังคมกึ่งชนบทเช่นจังหวัดนครนายก ว่าระบบเครือญาติ การช่วยเหลือเกื้อกูลและความรู้ความสามารถยังมีความเกี่ยวพันและผูกพันกันมากเพียงใดในการตัดสินใจเลือกผู้ปกครองในระดับหมู่บ้าน

3. ทำให้ทราบว่าประชานิยมของไทยที่เดินทางมาตลอด 60 ปี ถูกต้องตามความเป็นจริงหรือไม่และควรปรับปรุงให้ตรงความเป็นจริงอย่างไร โดยเฉพาะในระดับหมู่บ้านซึ่งเป็นรากฐานที่แท้จริงของการปกครองในทุกระดับ

4. ทำให้ทราบว่าเสียงส่วนมากตามหลักการของระบอบประชานิยมที่กำลังส่งเสริมและแสวงหาอยู่นั้น เบื้องหลังของเสียงส่วนมากในสังคมไทยยังมีอะไรอยู่อีกมาก ในการตัดสินใจ โดยเฉพาะในการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย